

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ

*Солодовнік О. О., докт. екон. наук, професор, Сорокіна Л. С., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Суб'єкти господарювання здійснюють економічну діяльність та ведуть облік в умовах посилення глобалізації, наслідком якої є стандартизація й уніфікація правил і процедур розкриття інформації та складання звітності підприємства. Тому для вітчизняного бізнесу важливо стежити за змінами інституційних рамок ведення обліку у зарубіжних країнах та своєчасно адаптуватися до таких змін.

Базовим елементом системи обліку та звітності підприємства є облікова політика, яка являє собою сукупність способів ведення бухгалтерського обліку – первинного спостереження, вартісного виміру, поточного угруповання і підсумкового узагальнення фактів господарської діяльності. Правильно сформована облікова політика впливає не тільки на організацію й методологію ведення бухгалтерського обліку, але й на оптимізацію та ефективність господарської діяльності.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів [1]. Тому у вітчизняній практиці облікова політика підприємства звичайно розробляється головним бухгалтером і затверджується керівником підприємства. Особливості формування та внесення певних змін до елементів облікової політики визначаються П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [2] та М(С)БО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [3].

В українському законодавстві [1] інституціоналізоване поняття «облікова політика», що визначається як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Втім, у міжнародних стандартах [3] застосовується поняття «облікові політики», під яким розуміють конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності. Ключова відмінність даних визначень полягає у використанні різної кількісної категорії, тобто за міжнародними стандартами використовується множина, а в національних стандартах однина. Така відмінність зумовлена тим, що в європейській практиці облікова політика є окремою для кожного об'єкту обліку

і тому формується не одна, а багато облікових політик до тих об'єктів, які є на певному підприємстві. В Україні сукупність таких облікових політик створює єдину облікову політику.

Облікова політика повинна мати приведені істотні способи ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, до яких відносяться способи, що впливають на оцінку і прийняття рішень користувачів бухгалтерської звітності щодо майнового та фінансового станів, грошового обороту та результатів господарської діяльності підприємства.

Як у світовій, так й у вітчизняній практиці облікова політика враховує багатофакторність, багатокомпонентність і багатоваріантність облікового процесу для досягнення намічених цілей. Вибір варіанта облікової політики обумовлюється комплексом факторів, які наведено на рис.1.

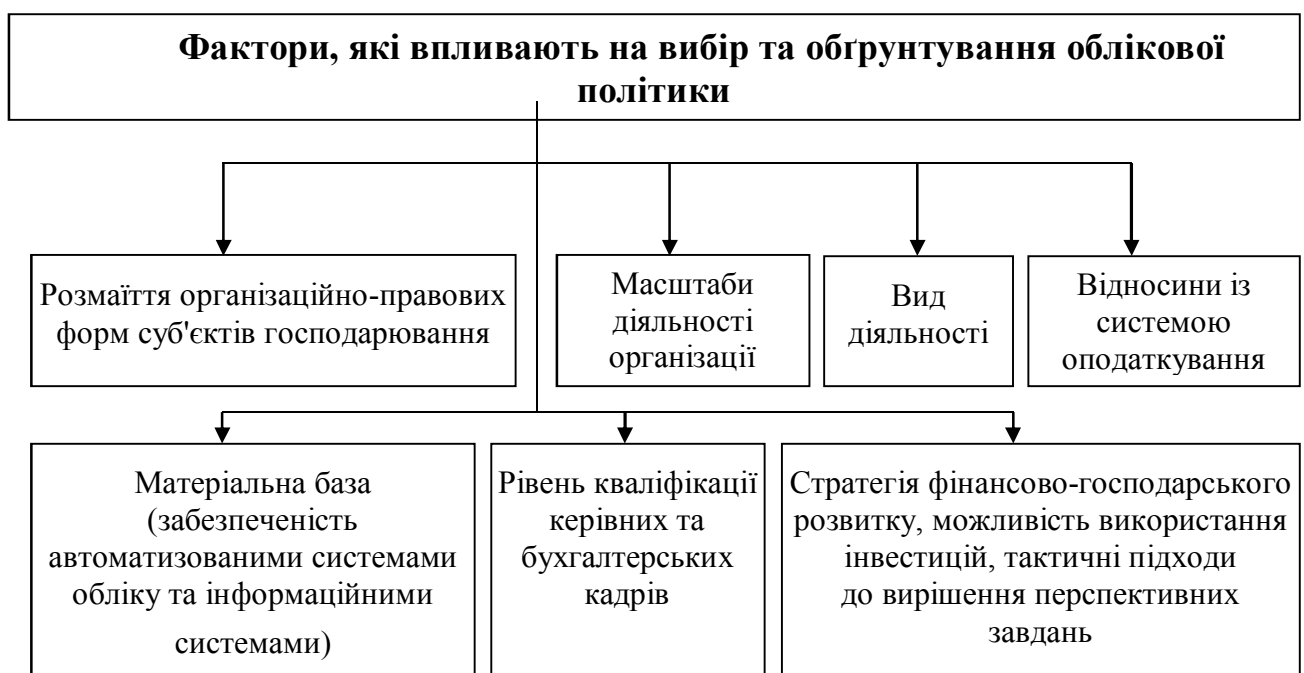

Рисунок 1 Фактори, які впливають на вибір та обґрунтування облікової політики

Однією з особливостей зарубіжної практики обліку є те, що у великих компаніях готуються два варіанти облікової політики. Перша, яка складається на початку року, виступає формальною та відображає облікові принципи, відпрацьовані в цій компанії минулого року, з передбачуваними конфігураціями та уточненнями наступного року. Друга складається наприкінці звітного року перед складанням звітності [4].

Вивчаючи світовий досвід у цій сфері слід відзначити, що облікова політика повинна мати систематизований вигляд і розкривати суттєві питання відповідно до законодавства певної держави. На рис.2 представлені суттєві питання, які розкривають сутність облікових політик компаній США, Великобританії та України.

Основною вимогою до облікової політики організацій у зарубіжних країнах є її наступність рік у рік. Винятками є випадки змін облікової політики, які регламентуються відповідними стандартами їх держави, а також МСФЗ (табл. 1). Аналіз даних таблиці вказує на те, що усі розглянуті стандарти майже єдині між собою та ґрунтуються на ретроспективному підході, який являє собою застосування нової облікової політики до подій, таким чином, ніби нова облікова політика застосовувалася завжди, а не з моменту її прийняття.

Рисунок 2 – Суттєві питання розкриття облікової політики США, Великобританії, України

Таблиця 1 – Міжнародні та національні стандарти, що регламентують зміни в обліковій політиці

Стандарти	Зміни в обліковій політиці
МСФЗ	Застосовується основний підхід - ретроспективне відображення змін та альтернативний підхід — перспективне відображення змін
ДААП США	До звіту про доходи включається ефект від змін у поточному році. Наводяться порівняльна таблиця та порівняльний перерахунок звітності та показника «Прибуток на акцію»
ДААП Великобританії	Застосовується ретроспективний підхід. Здійснюється порівняльний перерахунок звітності та показника «Прибуток на акцію» із новозаявленим доходом за попередній рік
П(С)БО України	Відображається двома способами: ретроспективно та перспективно

Крім того, зарубіжні країни схожі між собою в розрізі підходу до розкриття суттєвих питань та приділяють більшої уваги валюті, оподаткуванню

та пенсійним програмам. Проте Україна, спираючись на свої особливості ведення бізнесу, більш детально підходить до формування облікової політики, концентруючись на обліку активів, запасів, витрат та доходів.

Таким чином, розглянувши світовий та вітчизняний досвід формування облікової політики, можемо констатувати, що для забезпечення подальшої інтеграції нашої країни до світового економічного простору актуальним завданням є гармонізація з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та звітності, так як більшість держав спираються саме на ці стандарти в організації бухгалтерського обліку. При цьому Україна матиме можливість зберегти свій обліковий досвід та національні особливості, а також буде сприйматися як повноцінний партнер для світового співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 (ПСБО 6) Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 8) Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text
4. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет в зарубежных странах: учебник / Я.В. Соколов, Ф.Ф. Бутынец, Л.Л. Горечкая и Д.А. Панков; отв. ред. Ф.Ф. Бутынец. М.: Велби, Проспект, 2005. с. 206—207.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Солодовнік О. О., докт. екон. наук, професор, Фещенко Д. А., студент, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Автори дослідили й проаналізували ключові тренди й драйвери технологічного зростання цифрової економіки в світі, рівень цифровізації різних країни та перспективи України; виявили нові можливості для підприємницької діяльності у сфері бухгалтерського обліку та самостійної зайнятості бухгалтерів, аудиторів, аналітиків в умовах цифровізації: Узагальнення зібраних емпіричних даних дозволило сформулювати перелік затребуваних компетенцій відповідно до вимог цифрової економіки на прикладі фінансово-облікових спеціальностей. Доведено, що ринок праці при цифровій трансформації формує попит на бухгалтерів, які, крім знань спеціальності, володіння іноземними мовами, мають навички віртуальної співпраці, креативного мислення, професійної відповідальності, гнучкості й адаптивності. Зібрано статистичні дані. Автори дослідили й проаналізували ключові тренди й драйвери технологічного зростання цифрової економіки в світі, рівень цифровізації різних країни та перспективи України; виявили нові